

Naturvernforbundet
i Nordland

Kaja Langvik-Hansen, leder

Dag Johansen, styremedlem og landsstyreprerentant

Bodø 12.03.2022

1.1 Naturvernforbundet sier nei til fortsatt økonomisk vekst

Begrunnelse:

Det foreligger stadig mer dokumentasjon og forskning på at det ikke er mulig å frikoble økonomisk vekst fra økt energi- og materialforbruk, degradering av naturmangfold og økt utslipp av klimagasser (fra direkte forbrenning, ødelagt jordsmonn/våtmark, bruk av betong mm.). Mye av denne dokumentasjonen ble lagt fram i Naturvernforbundets webinarserie «Er grønn vekst mulig?» ifjor høst, og det korte svaret på dette spørsmålet er et ubetinget nei (1). Nylige vitenskaplige metaanalyser fra 2020 og 2021 støtter samme konklusjon (2, 3, 4).

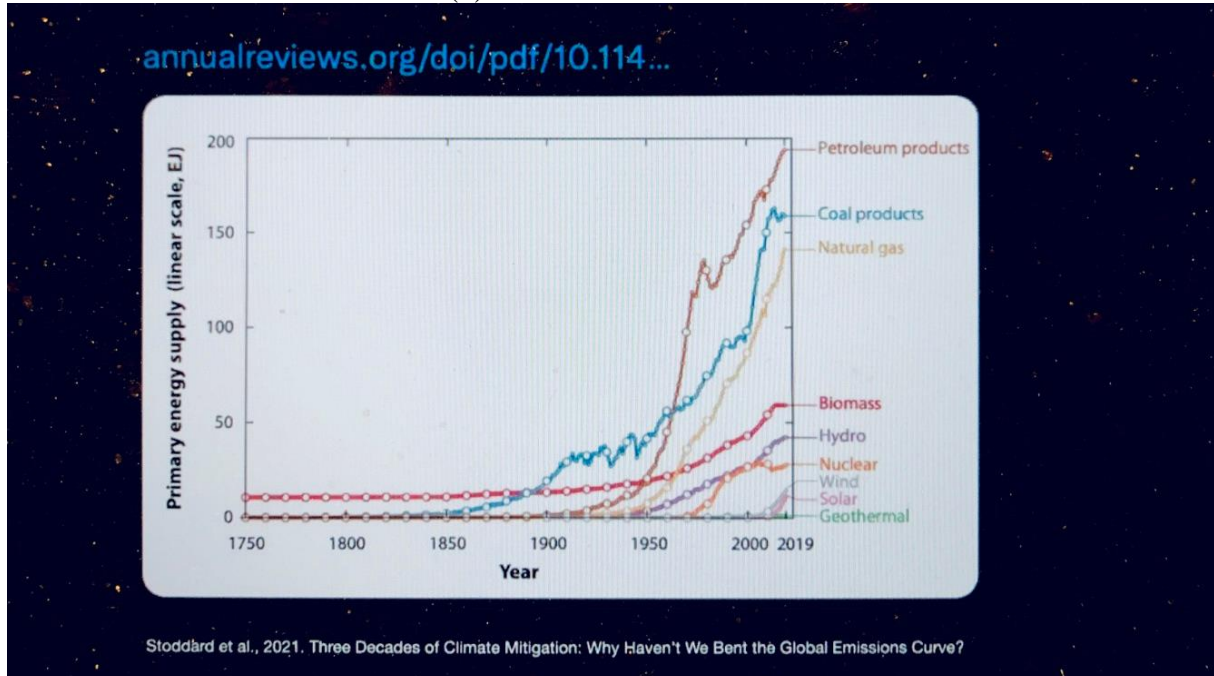
Er det tenkelig at økonomisk vekst kan frikobles fra naturtap i fremtiden?

På det tredje webinar i serien «Er grønn vekst mulig?» var temaet om det likevel kunne tenkes at økonomisk vekst kan frikobles fra naturtap i fremtiden (5). Konklusjonen er at dette ikke vil skje pga. flere fysiske barrierer, bl.a.:

1. Når en ressurs hentes ut, f.eks. olje eller metaller, så er det *de lettest tilgjengelige som hentes ut først*. EROI, Energy Returns On Energy Invested, vil derfor reduseres over tid, f.eks. oljeutvinning rundt 1900 sammenlignet med i 2020, vindkraft sammenlignet med olje, lithium utvunnet i fremtiden etter hvert som de lettest tilgjengelige kildene blir tømt osv. osv. Det betyr at utvinning av framtidige ressurser vil kreve stadig mer energi og mer naturødeleggelse for det samme.

2. Ingen ting kan gjenvinnes 100%. Mye vil ende som uordnet avfall hvilket følger av termodynamikkens 2. hovedsetning (entropien er alltid økende). For hver runde med gjenvinning sitter man igjen med mindre. Gjenvinning krever dessuten energi. *Gjenvinning vil aldri kunne løse det stadig økende materialbehovet i en vekstøkonomi*, også fordi det vil ta mange år før materialer er tilgjengelig for resirkulering, f.eks. kobber i ledningsnett og i mellomtiden skal økonomien vokse. I tillegg finnes det materialer som forsvinner fullstendig og aldri kan gjenvinnes, f.eks. fosfor i havet eller sand i den kvalitet som trengs i betong (allerede en mangelressurs).

3. Tekniske nyvinninger reduserer som hovedregel ikke presset på naturen fordi naturødeleggelse er gratis, f.eks. vindkraft med stadig større rotorblad eller utvinning av olje fra tjæresand. Innenfor vekstøkonomien faser heller ikke den nye energiteknologien ut den gamle fossile, men kommer som tillegg, jf. denne dokumenterte oppsummeringen fra Stoddard et. al sin artikkel «Three Decades of Climate Mitigation: Why Haven't We Bent the Global Emission Curve» fra 2021 (4):

4. Denne figuren illustrerer også *den økonomiske vekstens eksponensielle natur*. Ut fra ren matematikk betyr f.eks. 3 % årlig vekst (som er en OECD-målsetting) et langt større miljøtrykk nå i 2020-årene enn det den samme vekstraten gjorde på 1970-tallet, rett og slett fordi 3 % vekst gir et større tall i energibruk og materialuttak når utgangspunktet er to til tre ganger høyere. Sånn sett blir den økonomiske veksten stadig mer destruktiv for natur og klima år for år, noe vi erfarer i virkeligheten med f.eks. større og større oppdrettsanlegg, større og bredere (motor)veier, større skip osv. osv.

FNs Klimapanel (IPCC) og FNs Naturpanel (IPBES) er nå enige om å behandle klima- og naturkrisen i sammenheng

Natur- og klimakrisen henger nøye sammen og kan ikke løses uavhengig av hverandre. De er to sider av samme sak. Vi kan ikke redde klimaet ved å ødelegge mer natur. Dette ble slått fast på et samarbeidsmøte mellom FNs Klimapanel IPCC og FNs Naturpanel IPBES i Bonn 10. juni ifjor med England og Norge som vertskap. Vår daværende Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn ble i pressemeldingen fra møtet sitert på dette: "Policies, efforts and actions to solve the global biodiversity and climate crisis will only succeed if they are based on the best knowledge and evidence, which is why Norway welcomes this expert workshop report. It is clear that we cannot solve these threats in isolation – we either solve both or we solve neither." (6)

Det er nå dokumentert at de rikeste 10% av verdens befolkning står for nær 50% av verdens CO2-utslipp

Den kjente franske økonomen Thomas Piketty og hans medarbeidere har i sin nylig utgitte rapport «World Inequality Report 2022» dokumentert at verdens 10% rikeste står for nær 50% av verdens CO2-utslipp mens verdens 50% fattigste står for bare 12% av utslippene (7).

(For egen regning vil vi legge til at de rikeste med sitt høye forbruk høyst sannsynlig også står ansvarlig for langt de største tapene av naturmangfold). Piketty og medarbeidere mener det er ikke nok å sammenligne utslippene til rike og fattige land, men faktisk ansvarliggjøre utslippene på individnivå. For rapporten viser at det både finnes rike grupper med skyhøye utslipp i fattige land og på den andre siden store fattige grupper i rike land med lave utslipp. F.eks. så slipper de fattigste 50% av befolkningen i Europa ut gjennomsnittlig rundt 5 tonn CO2 pr. år pr. person, mens de rikeste 10% slipper ut gjennomsnittlig 29 tonn CO2 pr. år pr. person (8). *De fattigste 50% i de rike landene er allerede innenfor klimamålet som er satt pr. person for 2030*, skriver Piketty og medarbeidere i rapporten. Denne erkjennelsen må få konsekvenser for Naturvernforbundets politikk. Inndragning av kjøpekraft (reduert forbruk) gjennom skatter, avgifter (på luksusvarer) og priser (f.eks. på strøm) må først og fremst rettes inn mot den rike delen av befolkningen.

Naturvernforbundet blir ikke alene om å ta et standpunkt imot økonomisk vekst

FNs Naturpanel IPBES har som kjent allerede tatt standpunkt imot økonomisk vekst. I punkt D10 i rapporten fra 2019 står det, sitat: "A key component of sustainable pathways is the evolution of global financial and economic systems to build a global sustainable economy, *steering away from the current, limited paradigm of economic growth* (vår utheving)." (9)

13. mai i 2020 ble det offentliggjort et opprop for motvekst signert av 1100 eksperter og 70 organisasjoner fra 60 land der bl.a. økologisk økonom og fagrådsleder i Rethinking Economics Norge, Tone Smith satt i arbeidsgruppen. Oppropet avsluttet med, sitat: «Det verden trenger er degrowth – motvekst – en planlagt, men fleksibel, bærekraftig og rettferdig nedskalering av økonomien, som gir oss en framtid der vi kan leve bedre med mindre.» (10)

I Norge har den ungdomsledede miljø- og utviklingsorganisasjonen Spire vedtatt nei til økonomisk vekst og ja til rettferdig omfordeling av (reduert) arbeid og inntekt i arbeidsprogrammet sitt, sitat: «..... Vi er derfor nødt til å endre kurs bort fra «grønn» vekst og en naiv tro på at teknologien vil redde oss. Gjennom å vri fokus vekk fra økonomisk vekst, kan man utvikle et samfunn som lever bedre med mindre.» (11)

Human-Etisk Forbund viet siste nummer av medlemsbladet Fri tanke til natur- og klimakrisen under forsidesittelen «I antropocen». Ett av hovedopplagene het «Tid for motvekst?» der bl.a. Tone Smith ble intervjuet.

Et prinsippprogrampunkt i Naturvernforbundet imot økonomisk vekst vil ha betydning

Vår konklusjon er at Naturvernforbundet med et prinsippprogrampunkt imot videre økonomisk vekst vil slutte oss til en økende internasjonal og nasjonal bevegelse for en høyst påkrevet diskusjon og politikk for nedvekst. Det er i år nøyaktig 50 år siden Romaklubbens «The Limits to Growth» kom ut. Jordas natur- og klimasystemer har i disse årene kommet i en langt dårligere og nå kriseaktig forfatning. Det er på høy tid å sette den naturødeleggende vekstøkonomien under lupen og stille de ansvarlige beslutningstagere til ansvar. At landets største miljøorganisasjon inntar et klart prinsippstandpunkt imot økonomisk vekst, vil bli lagt merke til og bidra til at disse svært nødvendige spørsmålene kommer opp på den politiske dagsorden i Norge.

Forøvrig viser vi til bakgrunn og begrunnelse fra fylkeslagene i Finnmark, Troms og Nordland for tilsvarende forslag til landsmøtet i fjor (12).

Referanser:

- (1) <https://www.youtube.com/watch?v=WbzTnDB0YeE>
- (2) <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ab8429>
- (3) https://epub.wu.ac.at/7623/1/Wiedenhofer_2020_Environ._Res._Lett._15_063002.pdf
- (4) <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-environ-012220-011104>
- (5) <https://www.youtube.com/watch?v=MWD84uIIvSc>
- (6) <https://ipbes.net/sites/default/files/2021-06/20210606%20Media%20Release%20EMBARGO%203pm%20CEST%2010%20June.pdf>
- (7) <https://www.nettavisen.no/okonomi/n-gruppe-star-for-halvparten-av-verdens-klimautslipp-stjerneokonom-mener-at-de-rike-slipper-unna/s/12-95-3424236306>
- (8) <https://wir2022.wid.world/chapter-6/>
- (9) https://ipbes.net/sites/default/files/inline/files/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers.pdf
- (10) <https://www.harvestmagazine.no/pan/mer-enn-1100-eksperter-oppfordrer-til-motvekst-som-ny-samfunnsretning-etter-covid-19>
- (11) <https://www.spireorg.no/arbeidsprogram.html>
- (12) <https://naturvernforbundet.no/getfile.php/13166159-1617094380/Fylkeslag%20Nordland/Dokumenter/Naturvernforbundet%20sier%20utvetydig%20nei%20til%20videre%20okonomisk%20vekst%20-%20begrunnelse.pdf>